

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата економічних наук
Кіндзерського Віталія Володимировича
на дисертаційну роботу Старовойт Людмили Леонідівни на тему
«Державне регулювання оподаткування доходів населення України в
умовах євроінтеграції», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження

За останні кілька років економіка України пройшла значний трансформаційний шлях, який ознаменувався зміною вектора економічного розвитку в бік розвитку бізнесу, залучення інвестицій в економіку та підвищення її транспарентності й включав відновлення після фінансової кризи 2014-2015 років та боротьбу з кризою, пов'язаною з поширенням пандемії коронавірусу з 2020 року. Ряд світових фінансово-економічних криз останнього десятиліття, спричинених глобалізацією, інтенсифікацією розвитку інформаційних систем, переважанням фінансових ресурсів над іншими видами економічних ресурсів, системними проблемами в економіках та значного навантаження на систему охорони здоров'я вказали на об'єктивність кейнсіанських тверджень про необхідність державного управління економікою, зокрема одного з його найдієвіших інструментів – податкового регулювання. Оподаткування має фундаментальне значення для сталого розвитку, адже підтримує основні функції ефективної держави й задає вектор економічного зростання. Крім того, і далі залишається ефективним інструментом перерозподілу доходів та зниження нерівності й бідності серед населення, що в умовах значних фінансово-економічних потрясінь набуває нових аспектів досліджень його впливу на якість життя громадян.

Глобальні виклики, пов'язані з рядом світових економічних криз останніх років, зменшили стійкість державних фінансів в Україні та акцентували увагу на справедливості та обґрунтованості діючих податкових механізмів та проблемах подолання бідності. Наразі гостро стоїть питання достатності фінансових ресурсів для реалізації гарантованих державою соціальних послуг, а також ефективної реалізації державної політики доходів. З огляду на це, можна стверджувати про актуальність обраної Л. Л. Старовойт проблеми наукового пошуку, пов'язаної з дослідженням теоретико-методичних положень та практичних аспектів регулятивної ефективності податку на доходи фізичних осіб. В роботі акцентовано увагу на важливості вдосконалення державного регулювання оподаткування доходів населення в умовах підвищеного впливу

глобальних фінансових шоків на економічний розвиток країн та посилення ролі міждержавної конкуренції в боротьбі за розміщення трудових ресурсів. Зауважено на тому, що основною метою державного регулювання доходів на рівні домогосподарств має бути справедливий перерозподіл доходів, спрямований на зниження нерівності, диференціації, а також соціальна справедливість й економічна обґрунтованість.

Відповідно до вищезазначеного, тема дисертаційного дослідження Старовойт Людмили Леонідівни є актуальною та практично значимою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Старовойт Людмили Леонідівни безпосередньо пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт Центральноукраїнського національного технічного університету Міністерства освіти та науки України, зокрема з темами: «Фінансово-бюджетна політика економічного розвитку в умовах поглиблення інтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0118U006201), у межах якої дисертантом запропоновані теоретико-методичні та практичні підходи щодо вдосконалення податку на доходи фізичних осіб, сформовані на основі позитивного європейського досвіду; «Податкове планування та адміністрування як складова державної та регіональної політики соціально-економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0115U006031), під час виконання якої автором здійснено ретроспективний аналіз реформування елементів податку на доходи фізичних осіб та фіскальних ефектів від адміністрування даного податку, що дозволило виявити відсутність довгострокового прогнозування державної політики доходів. Результати досліджень автора використані при підготовці науково-дослідної роботи ДННУ «Академія фінансового управління» Міністерства освіти і науки України за темою «Забезпечення конкурентних переваг податкової системи» (номер державної реєстрації 0113U004819), у межах якої дисертантом надано пропозиції щодо вдосконалення ставки податку на доходи фізичних осіб від заробітної плати та доповнено перелік випадків для застосування податкової соціальної пільги.

Рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертаційному дослідженні є достовірними, обґрунтованими та характеризуються науковою новизною. Мета і завдання дисертації сформульовані достатньо чітко. Не викликають заперечень означення предмету і об'єкту дослідження. Визначення наукової новизни за її повнотою і формулюванням підтверджує оригінальність наукової роботи, постановки і напрямів розроблення проблем, які ще не знайшли свого вирішення в економічній науці. Теоретико-методологічна база дисертації відповідає

контексту поставлених мети і завдань. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Глибини дослідження, обґрунтованості положень і висновків роботи вдалося досягти завдяки аналізу масиву наукових праць вітчизняних і зарубіжних науковців, фундаментальних положень економічної теорії, фінансової науки та науки управління національним господарством, нормативних документів, звітних даних офіційних сайтів державних установ та організацій України, статистичних та аналітичних даних міжнародних організацій та рейтингів. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій роботи ґрунтується на використанні широкої бази наукової літератури вітчизняних і зарубіжних авторів, що стосується проблематики дисертації, що сприяло успішному вирішенню поставлених завдань.

Коректне застосування у роботі різнопланових загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, серед яких: діалектичний, структурний системний та історико-логічний, узагальнення, ретроспективного та комплексного аналізу, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, наукового абстрагування, елімінування та економіко-математичного моделювання, покладено в основу обґрунтування отриманих автором та описаних у представленій роботі нових знань.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел й додатків, за своєю структурою, обсягом та змістом відповідає вимогам, що встановлені МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата наук. Структура і зміст роботи засвідчують послідовність викладення матеріалу, наявний зв'язок між структурними частинами, кожна з яких є логічним продовженням попереднього. Всі розділи дисертаційного дослідження завершуються ґрунтовними висновками. Автором дотримано наукового стилю викладення матеріалу, який не перенавантажений занадто складними конструкціями.

Аналітична частина роботи базується на масиві статистичних матеріалів, що характеризують предметну область дослідження за тривалий період часу. Це дозволяє зробити висновок про високий рівень достовірності отриманих результатів і зроблених у роботі висновків, а також успішність вирішення автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження.

Викладені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на фундаментальних науково-прикладних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів (опрацьовано 212 літературних джерел). Достовірність одержаних дисертантом результатів наукового дослідження підтверджується їх апробацією на 13 наукових конференціях. Також, достатній рівень обґрунтованості та достовірності положень і висновків наукової роботи Л. Л. Старовойт засвідчує належна кількість публікацій у фахових виданнях України та іноземних держав. Опубліковані наукові праці достатньо повно відображають результати проведених досліджень, що дозволяє зробити висновок про обґрунтованість

наведених у дисертаційній роботі положень та висновків, а також про їх високий науково-методичний рівень.

У першому розділі дисертаційного дослідження, досить вдало розкрито теоретичні засади державного регулювання оподаткування доходів населення, що здійснено шляхом аналізу еволюції наукових поглядів з даної проблематики та тенденцій розвитку системи оподаткування доходів населення в Україні, а також суті та структури податкового механізму регулювання доходів населення як складової державного регулювання.

Більш детальний аналіз практичних аспектів податкового регулювання доходів населення продовжено в другому розділі. Значну увагу приділено порівняльному аналізу регулятивної та фіскальної ефективності державного регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні й країнах ЄС та дослідженню впливу процесів оподаткування на рівень життя населення.

У третьому розділі дисертації сформульовано напрямки удосконалення державного регулювання оподаткування доходів населення в умовах євроінтеграції, що стали результатом узагальнення теоретико-методичних та практичних аспектів дослідження вітчизняного та європейського досвіду стягнення податку на доходи фізичних осіб.

Результати дослідження мають теоретичну і практичну цінність, оскільки узагальнення українського та європейського досвіду податкового регулювання доходів населення допомагає уникнути помилок при виборі вектору реформування вітчизняного податкового механізму, а тому отримані результати можуть бути використані під час подальших досліджень цієї проблематики та їх практичної імплементації в нормативно-правовому полі. Основні результати дослідження, які містять наукову новизну, полягають у такому:

- за допомогою системного аналізу та наукового абстрагування досліджено теоретико-методичний аспект ролі держави в регулюванні доходів населення, а також сформульовано нові функції держави (с. 38-39), виникнення яких зумовлено актуальними глобалізаційними викликами;

- удосконалено компонентну структуру податкового механізму регулювання доходів населення (с. 52), яка відображає основні важелі впливу держави на глибину фіскального перерозподілу та регулятивний потенціал оподаткування доходів фізичних осіб;

- визначено особливості регулятивного впливу податку на доходи фізичних осіб на рівень життя населення (с. 103-107), зміну глибини нерівності та диференціації розподілу доходів, що ґрунтуються на аналізі статистичних даних макроекономічних показників (с. 74-79) та міжнародних індексів (с. 80-84);

- розраховано значення коригувальних коефіцієнтів до основної ставки податку на доходи фізичних осіб від заробітної плати, застосування яких дозволяє реалізувати поступове зростання податкового навантаження на доходи зі збільшенням його розміру доходу на кожен додатковий гривню (с. 148-151);

- розроблено пропозиції по вдосконаленню нормативно-правового аспекту державного регулювання оподаткування доходів населення в Україні та регулятивної ефективності податку на доходи фізичних осіб, виходячи з

підвищення соціальної спрямованості системи оподаткування (с. 133-143), а також означено стратегічні пріоритети реформування державного регулювання оподаткування доходів населення в умовах активізації євроінтеграційних процесів (с. 122-128).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи висвітлено в наукових працях, які відповідають чинним вимогам до опублікування результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. За темою дисертації опубліковано 28 наукових праць, загальним обсягом 5,5 др. арк. (особисто автору належить 26 наукових праць обсягом 4,6 др. арк.), із них 12 статей – у наукових фахових виданнях України, 3 – у зарубіжних наукових виданнях (серед яких 1 – у виданні країн ОЕСР).

Результати дисертації здобувачки доповідалися й отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях міжнародного і всеукраїнського рівнів. Публікації достатньо повно відтворюють основні наукові результати дисертаційного дослідження і відповідають нормативним вимогам МОН України. Основні методичні положення, висновки та рекомендації, що складають предмет захисту є результатом особистих здобутків автора.

Автореферат дисертації за змістом, структурою та логікою викладення матеріалу цілком відповідає дисертаційній роботі.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Л. Л. Старовойт загалом, вважаю за необхідне висловити окремі зауваження та побажання.

1. У дисертаційній роботі, відповідно до мети та предмету дослідження, акценти теоретико-методичного та практичного аналізу зміщено в бік доходів від заробітної плати, це стосується як нормативно-правової бази (с. 62-68), так і аналітичних даних та практичних аспектів вдосконалення податкового механізму (с. 133-143), однак, більш повним дослідження було б якби оглядово проаналізувати інші види доходів населення, відмінних від заробітної плати.

2. Здобувачка подала структурно-логічну схему податкового механізму регулювання доходів населення (с. 52), але в наступних частинах роботи формам і методам оподаткування приділено значно менше уваги. Зокрема, майже не розглядається сфера застосування спеціальних податкових режимів, а також застосування методів оперативного управління та податкового планування.

3. У розділі 2.1 дисертанткою здійснено міжнародний компаративний аналіз ефективності державного регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні та країнах ЄС, зокрема, було проаналізовано низку міжнародних індексів та рейтингів, таких як: рівень ВВП на душу населення, індекс розвитку людського потенціалу, рівень бідності, рейтинг найнещасніших економік світу,

рівень середніх витрат (с. 73-77, 80-84). На нашу думку, дослідження виграло б, за умови врахування у компаративній характеристиці також індексу щастя та індексу соціального прогресу.

4. В розділі 2 «Аналіз практики державного регулювання доходів населення в Україні та країнах ЄС» здобувачка досліджує практики оподаткування країн європейського співтовариства (с. 84-86, 113-115), визначено, що більшістю з них застосовується прогресивний підхід до оподаткування різних видів доходів. Виходячи з цього, авторкою розроблено коригувальні коефіцієнти до основної ставки податку на доходи фізичних осіб від заробітної плати, практичне впровадження яких, на перший погляд, видається дещо складним.

5. У підрозділі 3.2 роботи дисертанткою наголошено на необхідності впровадження непрямих методів виявлення прихованих від оподаткування доходів фізичних осіб (с. 142). На нашу думку, в тексті дисертації характеристику згаданого механізму варто було б поглибити та деталізувати.

Водночас, висловлені зауваження жодним чином не применшують позитивного враження від роботи, не знижують актуальності та наукової значущості отриманих результатів досліджень.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Старовойт Людмили Леонідівни на тему «Державне регулювання оподаткування доходів населення України в умовах євроінтеграції» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке виконане на актуальну тему, характеризується новизною одержаних результатів і висновків, має теоретичне і практичне значення.

Аналіз змісту дисертації, автореферату, основних опублікованих робіт дозволяє зробити висновок, що визначені здобувачем завдання ретельно опрацьовані та вирішені на високому теоретико-методичному рівні. Основні положення та отримані результати у повному обсязі висвітлено у публікаціях автора. Автореферат належним чином розкриває основні положення та висновки роботи, є ідентичним до дисертації за структурою та змістом, не містить інформації, яка відсутня в ній. За темою та змістом робота відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Актуальність теми дослідження, його наукова новизна, значимість отриманих результатів, зміст та оформлення дисертації засвідчують відповідність виконаної роботи вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами), які висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Дисертаційна робота Старовойт Людмили Леонідівни на тему «Державне регулювання оподаткування доходів населення України в умовах євроінтеграції» заслуговує на позитивну оцінку, а її авторка – на присудження

наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03
«Економіка та управління національним господарством».

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
асистент кафедри бізнесу та
управління персоналом
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Міністерства освіти і науки України

В. В. Кіндзерський

